

**Çokak (Andırın/Kahramanmaraş)’ın Kırsal Turizm Potansiyeli
Kapsamında Yerel Halkın Görüşleri**

**Local Community Perspectives on the Rural Tourism Potential of Çokak
(Andırın/Kahramanmaraş)**

Şeyma NACAR *

Nadire KARADEMİR **

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 05.12.2023
Kabul Tarihi: 21.02.2025

Doi: tsadergisi.1400815

Anahtar Sözcükler:

Kırsal Turizm
Kırsal Kalkınma
Mülakat
Çokak

ÖZET

Kırsal turizm, doğal unsurları bünyesinde barındıran, yerel kültürle bütünleşerek kırsalda yaşayan insanlara ekonomik getiri sağlayan bir turizm türüdür. Çalışma Kahramanmaraş ilinin Andırın ilçesine bağlı Çokak Mahallesi’ nin kırsal turizm potansiyelini ve yerel halkın bu turizm türü hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yerel halkla yapılan görüşmeler MAXQDA 24.5 programında içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Katılımcılar kırsal turizmin gelişmesi neticesinde yörede yetiştirilen tarımsal ürünlere daha fazla talep oluşacağını, bu nedenle de işlenen bağ ve tarla sayısının artabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca katılımcılar yörenin birçok kırsal turizm türü için potansiyel barındırdığını ve turizm kaynaklarının etkin kullanılmasıyla gelişeceğini belirtmiştir. Çokak ’da doğal kaynakların korunarak kırsal turizmden üst düzeyde fayda sağlanabilmesi için yöre halkına pansiyonculuk ve turizm eğitiminin verilmesi, yöreyi tanıtan bilgilendirme broşürlerinin hazırlanması ve yöresel ürünlerin satışının yapılması gerekmektedir. Ayrıca bir sivil toplum örgütünün kurulması, köyün yerleşme dokusunun korunması ve katılımcılık esasına dayalı bir yol haritasının hazırlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Article Information

Submission: 05.12.2023
Acceptance: 21.02.2025

Doi: tsadergisi.1400815

Key Words:

Rural Tourism
Rural Development
Interview
Çokak

ABSTRACT

Rural tourism is a type of tourism that incorporates natural elements, integrates with local culture, and provides economic benefits to people living in rural areas. This study aims to reveal the rural tourism potential of Çokak Neighborhood in the Andırın district of Kahramanmaraş province and the opinions of the local people regarding this type of tourism. Semi-structured interview technique was used in the study. The interviews conducted with the local people were analyzed using content analysis in the MAXQDA 24.5 program. Participants stated that the development of rural tourism would increase the demand for agricultural products grown in the region, leading to an increase in cultivated vineyards and fields. Additionally, they emphasized that the region has the potential for various types of rural tourism and that it could develop through the effective use of tourism resources. To maximize the benefits of rural tourism while preserving natural resources in Çokak, it is necessary to provide the local community with training in hospitality and tourism, prepare informational brochures promoting the area, and facilitate the sale of local products. Furthermore, establishing a non-governmental organization, preserving the village’s settlement texture, and developing a participatory roadmap are also considered appropriate measures.

Atıf İçin

Nacar, Ş & Karademir, N. (2025). Çokak (Andırın/Kahramanmaraş)’ın kırsal turizm potansiyeli kapsamında yerel halkın görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(1), 1-14. doi: tsadergisi.1400815

* Arş. Gör., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya, Kahramanmaraş, nacarseyma2003@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1009-5838>

** Doç. Dr, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya, Kahramanmaraş, n.karademir45@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5850-0580>

GİRİŞ

Turizm, dünya genelinde geniş kitlelerin katılımıyla sosyal, siyasi ve ekonomik anlamda önem arz eden bir sektör haline gelmiştir. Turizmin en önemli noktalarından birisi çeşitli insan ihtiyaçlarını karşılama etkinliği olmasıdır. Turizm, en yalın haliyle turistlerin yaşadığı, insanların gezmek üzere gittiği yerler ve turist gönderen ve alan bölgeler arasında yapılan yolculuklar olmak üzere üç mekânsal unsurdan meydana gelmektedir (Özgüç, 2017: 16). Bugün bir yerin turizme açılacağı zaman atılması gereken ilk adım, o yerin turizm potansiyelinin var olup olmadığının bilinmesidir (Soykan, 2004). Kırsal alanlar iklim koşulları, doğal güzellikleri ve yaşam tarzları bakımından cazip gelmektedir.

Turizmde sektörel eğilimlerin ve talep profilinin gün geçtikçe farklılaşması, kitle turizminin gerileyip alternatif turizmin yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Özellikle de gelişmekte olan ülkeler turizmden aldıkları payı arttırmak için turizm hizmetleri ve ürünlerini çeşitlendirerek alternatif turizme yönelmeyi tercih etmişlerdir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Alternatif turizm denilince inanç turizmi, kültür turizmi, termal turizmi, sağlık turizmi, kırsal turizm, yayla turizmi, agro turizm, mağara turizmi, dağ turizmi ve av turizmi akla gelen turizm türlerindendir. Bu turizm türlerinin hepsi doğal, coğrafi, tarihi ve kültürel değerler üzerine inşa edilmiştir (Tekin, 2016: 1095). Kırsal turizm, turistik ürün çeşitlendirme konusunda en çok kullanılan turizm türlerinden birisidir. Ekolojik turizm ve tarım turizmi gibi farklı yaklaşımları da bünyesinde barındıran kırsal turizm bölgesel kalkınmaya olumlu etkiler sunmaktadır (Çeken, 2016: 144; Çuhadar, 2019: 3). Kırsal turizmde otantik özelliklere sahip, yöreye özgü ürünler sunulur ve bu değerlerin korunmasını destekler. Ayrıca iklimle yüzde yüz bağlantılı olmayan bir turizm türüdür (Alyakut vd., 2023: 63; Soykan, 2003: 2). Yılın tüm aylarının değerlendirilebildiği kırsal turizm, yörede yaşayanlara sürekli olarak gelir ve istihdam kaynağı sunabilecektir. Hizmet noktasında ise kır-kent arasında eşitliğin sağlandığını söylemek biraz güçtür. Bu eşitsizliği azaltmak için kırsal turizm türlerinden faydalanılabilir. Kentte yaşayan insanların tatil günleri geldiğinde dinlenmek için kırsal alanları tercih ediyor olması, bu alanların turizm amaçlı kullanımını daha da yaygınlaştırmaktadır. Kırsal alanları kentlerden ayıran bir diğer önemli bir fark ise, kırsalın daha güvenli ve daha sakin ortamlar olmasıdır (Schmidt, 2013; McGahey vd., 2017).

Kırsal turizm sürdürülebilir turizm anlayışı ile entegre bir turizm türü olduğundan turizm politikalarının doğal çevre ve kırsal kültürün korunmasında önemli bir payı vardır. Kırsal alanların doğru şekilde korunması ve kullanılması için Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) destekli uygulamalar geliştirilmektedir. Kırsal turizmin modernizasyonu konusunda geliştirilen CBS uygulaması ile turizm noktalarının daha iyi seçilebileceği, uygun konaklama yerlerinin bulunabileceği, daha da önemlisi yeni teknolojik gelişmelere uyum sağlayan turistlerin diğerleri ile kolaylıkla iletişim sağlayabileceği ileri sürülmektedir (Ntassiou vd., 2016). Kırsal turizm potansiyelinin içeriğinde doğal ve kültürel kaynakların zenginliği kadar insan potansiyeli de önemlidir. Kırsal alanlar herhangi bir amaçla kullanılmaktadır ve coğrafi görünimleri de insan faaliyetlerinden son derece etkilenmiştir. Sözgelimi katılımcılık esasına göre ve örgütlenmeyle yürütülmesi gereken kırsal turizm, ancak yerel halkın gönüllü olması ve ilgi göstermesiyle başlayabilir. O halde kırsal turizmin başarısının temelinde insan yattığına göre onların görüşlerinin alınması gerekmektedir (Baykal ve Ataberk, 2020: 2).

Andırın ilçe merkezinin kuzeyinde, Kesiş suyunun batısında bir çöküntü düzlüğü üzerine kurulan Çokak yerleşmesi, yüksek yaylaları ile bilinmektedir. Çokak, Kahramanmaraş'ın en önemli destinasyon yerlerinden biridir. Doğal güzellikleriyle birlikte kültürel ve geleneksel taş evleriyle tarihi dokuyu da bünyesinde barındıran Çokak, yüksek yaylaları, su kaynakları, yürüyüş yapabileceğiniz yolları ve coğrafi işaret tescilli ürünleri ile kırsal turizm potansiyeli bakımından dikkat çekmektedir. Bu çalışmada köy halkının turizm farkındalığını bilmek ve kırsal turizm hakkındaki görüşleri öğrenilmek istenilmiştir. Turizme yön verilmesinde, katılımcılığa teşvik etmede, köyün turizm geleceğinde ve sosyo-ekonomik kalkınmasında yerel halkın görüşleri belirleyici olacaktır. Yöre halkının kırsal turizm aktivitelerine katılmaya ne düzeyde istekli ve hazır olduğunu belirleyerek kırsal turizmin yörede uygulanabilirliğini araştırmak, bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde kırsal turizme ilişkin kuramsal çerçeve yer almaktadır. İkinci bölümde çalışmanın amaç ve yönteminden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Çokak yerleşmesi sınırları içinde kırsal turizm potansiyeli barındıran alanlar belirlenmiş ve çalışma

alanının coğrafi yapısı anlatılmıştır. Bulgular başlığı adı altında Çokak'ın kırsal turizm potansiyelini belirlemek amacıyla yerel halkla yapılan mülakatlar verilmiştir. Son olarak sonuç bölümünde yapılan analizlere dayanarak Çokak özelinde geleceğe yönelik öneriler sunulmuştur. Kırsal alanların kırsal turizm bağlamında gelişmesi bakımından önemli olduğu düşünülen bu çalışma, Türkiye'deki kırsal turizm potansiyeline sahip diğer kırsal bölgeler için de önemli bir örnek teşkil edecektir.

AMAÇ ve YÖNTEM

Çalışmanın amacı; Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesine bağlı kırsal bir mekân olan Çokak mahallesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koyup, yerel halkın görüşlerini öğrenmek ve yerel halkta farkındalık oluşturmaktır. Kırsal turizm; Çokak gibi doğal ve kültürel çekicilikleri zengin, ancak dışa göç verme ile nüfusun azalması ve tarımın gerilemesi sorunu ile karşı karşıya olan mekânlar için bir çözüm olarak görülmektedir. İşte tam bu noktada çalışmanın temel problemi şu şekilde belirlenmiştir:

Çokak köyünde kırsal turizm potansiyeli ve gelişmesi için neler yapılabilir?

Bu problemin çözümüne yol gösterecek şu sorular da beraberinde sorulmalıdır:

1. Çokak halkının kırsal turizme bakış açısı, farkındalığı ve bilgisi ne düzeydedir?
2. Çokak köyünün doğal ve kültürel kaynakları turistik ürün haline nasıl getirilebilir?

Bu çalışmada temel soru ve diğer iki soruya cevap aranmıştır.

Çalışmada öncelikle literatür taraması yapılarak çalışma sahası ve yakın çevresini turizm konusunda ele alan araştırma ve raporlar incelenmiştir. Çokak yerleşkesinde yaşayan yöre halkından elde edilen bilgiler birincil nitelikli verileri oluştururken, ikincil verileri ise İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Andırın Belediyesi, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün konuyla ilgili çalışma raporları oluşturmaktadır. Kırsal turizm potansiyelinin ortaya konulmasına yönelik katkı sağlayan yöre halkı, mevcut eksikliklerde çözüm üretme noktasında da fikir vererek yardımcı olmuşlardır.

Mevcut var olan durumu ortaya koyabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği bir konu hakkında ilgili kişi veya kişilerden yöneltilen sorular çerçevesinde bilgi almayı kapsayan görüşme tekniğidir (Aziz, 2019). Fenomenolojik araştırmalarda en fazla tercih edilen veri toplama yöntemi yüz yüze yapılan görüşmelerdir (Johnson & Christensen, 2014, 386). Çalışmada Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunda 10.10.2023 tarihli ve 251374 sayılı yazı ile izin belgesi alındıktan sonra veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ön görüşmeler neticesinde uygulanmıştır. Uzman görüşü alınarak soru maddelerinin düzeltilmesi ve ön deneme formunun oluşturulması sağlanmıştır. Ön uygulama için 2'si Ölçme ve Değerlendirme, 2'si Türk Dili, 2'si de Coğrafya bölümünde öğretim üyesi olan hocalarla görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrasında çalışma kapsamında örneklem olarak dokuz paydaş ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Örneklem sayısının belirlenmesinde verilerin uygunluğu karar verme ölçütü olarak kullanılmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar birbirini tekrarlamaya başlayınca, görüşmelere son verilmiştir. Araştırmaya katılmaya istekli olmayan hiç kimse dâhil edilmemiştir. Görüşmeciler metin içerisinde 1. İsmail, 2. Durdu, 3. Mustafa, 4. Adnan, 5. Âdem, 6. Osman, 7. Seren, 8. Ayşe, 9. Gülnaz şeklinde kodlanarak belirtilmiştir. Elde edilen bulgular not alındığı gibi ses kayıt cihazı ile de kaydedilmiştir. Görüşmeler ortalama 35 dakika sürmüştür.

Çalışma ile ilgili elde edilen bulgular sırasıyla içerik analizleri, verilerin kodlanması, temalaştırılması, tablolaştırılması ve haritaların hazırlanması şeklinde olmuştur. İçerik analizlerinin yapılması, verilerin çözümlenmesi ve kodlanmasında MAXQDA 24.5 programı kullanılmıştır. Çalışma alanının coğrafi konumu ve sınırlarını göstermek için ArcGIS 10.7 yazılım programı kullanılarak lokasyon haritası üretilmiştir. Mülakat sonuçlarından ve yapılan araştırmalardan elde edilen veriler değerlendirilerek öneriler geliştirilmiştir. Çalışma, yöre fotoğrafları ile desteklenmiştir.

ÇALIŞMA ALANININ KONUMU ve COĞRAFİ YAPISI

2024 yılına gelindiğinde ise 459 kişi yaşamaktadır. Bir yıl artarken diğer yıl azalma eğilimi gösteren Çokak'ın nüfusunda özellikle 2021 yılından sonra bir azalma eğilimi görülmektedir (TÜİK, 2025).

BULGULAR

Çokak doğası, temiz havası, ormanları, sayfiye yaylaları, etrafındaki göl ve pınarları, köye çıkan yürüyüş yolları, kültürel zenginlikleri, coğrafi işaret tescilli yöresel ürünleri (tırşik çorbası, andız pekmezi, süt ürünleri vs.) sayesinde kırsal turizm için potansiyel oluşturmaktadır. Çokak, yaz aylarında insanların aşırı nem, sıcak ve iş stresinden uzaklaşarak dinlenmek için geldiği bir kır yerleşkesidir. Yörenin doğal ve kültürel varlığının zenginliği ve çeşitliliği kırsal turizmin gelişmesi için olanak sağlamaktadır.

Tablo 1. *Andırın ilçesinde tescilli coğrafi işaretli ürünler*

Tescilli Ürün Adı	Tescil Tarihi	Tescil Türü
Andırın Tırşığı	2013	Mahreç
Andız Pekmezi	2022	Mahreç

Coğrafi işaretler, belirli bir bölgeye özgü olan ve bu bölgenin kültürel mirasını değiştirmesini korumayı sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir sistemdir. Andırın ilçesi, özellikle tarım ve gıda ürünleri açısından zengin bir geçmişe sahiptir ve bu belgelere ilişkin işaretler tescilli ürünler bulunmaktadır. Bunlar; “andız pekmezi” ve “tırşik” tir. Andız pekmezi, Andırın bölgesinde yetiştirilen andız (*Pinus brutia*) ağaçlarının kozalaklarından elde edilen bir pekmez türüdür. Bu pekmez hem besin değeri yüksek hem de sağlık açısından faydalı özellikleri ile bilinmektedir. Tırşik çorbası özellikle kış aylarında tüketilen ve sağlık açısından farklı olduğu düşünülen bir yiyecektir. Tırşik, sindirim sorunları ve soğuk algınlığı gibi hastalıklara karşı şifa kaynağı olarak tüketilmektedir (Tablo 1).

Kırsal Turizmi Hakkında Yerel Halkın Görüşleri

Katılımcıların kırsal turizme yaklaşımlarını ve beklentilerini tespit edebilmek amacıyla; ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel boyuttaki sorular yöneltilmiştir. Halkın turizme olan bakış açılarının yanı sıra yöreye özgü turistik kaynakların neler olduğu da öğrenilmeye çalışılmıştır. Özellikle henüz turistik önemi olmayan ancak tanıtım neticesinde kırsal turizme konu olabilecek yöreye özgü ürünlerin neler olduğu ek sorularla öğrenilmeye çalışılmıştır.

Katılımcılara mülakat çalışması yapılırken cinsiyet, yaş, meslek gibi demografik özelliklere dikkat edilmiştir. Farklı yaş grupları, meslek ve eğitim düzeyine sahip kişilere ulaşılarak kırsal turizme bakış açıları öğrenilmeye çalışılmıştır. Çünkü kişilerin aldığı eğitim, içerisinde yaşadığı toplum, meslek, yaş gibi unsurlar kişisel algı ve olaylara bakışı bunun yanı sıra beklentiyi etkileyebilmektedir. Bu doğrultuda demografik çeşitlilik göz önüne alınarak mülakat çalışmaları yürütülmüştür. Görüşmecilerin demografik bilgilerini ele aldığımızda toplam 9 paydaşın 3'ü kadın, 6'sı erkektir. Paydaşların 2'si çiftçi, 3'ü esnaf, 3'ü ev hanımı ve 1'i de köy muhtarıdır. Paydaşların 5'i doğma büyüme Çokak'lı olduğunu, 2'si Kadirli'li olduğunu 2'si ise Kahramanmaraş merkezden buraya geldiğini ifade etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu 50 yaşın üzerinde ve hepsinin evli olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların eğitim durumlarının ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde olduğu, geçimlerinin büyük bir kısmını çiftçilik ve beraberinde esnaflık yaparak sağladıkları belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. *Katılımcıların demografik yapısı*

Katılımcılar	Cinsiyet Durumu	Yaş	Memleket	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Temel Geçim Kaynağı	Meslek
1.İsmail	Erkek	96	Andırın	Evli	İlkokul	Çiftçilik	Çiftçi
2.Durdu	Erkek	59	Andırın	Evli	Ortaokul	Çiftçilik	Çiftçi
3.Mustafa	Erkek	56	Kadirli	Evli	Ortaokul	Çiftçilik	Esnaf

4.Adnan	Erkek	50	Andırın	Evli	Lise	+ Kıraathaneci Çiftçilik	Köy muhtarı
5.Âdem	Erkek	54	Kadirli	Evli	Lise	Fırıncılık	Esnaf
6.Osman	Erkek	61	Andırın	Evli	Lise	Marketçilik	Esnaf
7.Seren	Kadın	27	Andırın	Evli	Lise	Çiftçilik	Ev hanımı
8.Ayşe	Kadın	52	Kahramanmaraş /Merkez	Evli	İlkokul	Çiftçilik	Ev hanımı
9.Gülnaz	Kadın	58	Kahramanmaraş /Merkez	Evli	İlkokul	Çiftçilik	Ev hanımı

Yerel halkın kırsal turizme bakışı ve turizmden beklentilerinin tespiti için yöneltilen sorulardan elde edilen bulgular üç alt başlık altında verilmiştir. Bu başlıklar:

1. Yerel halkın kırsal turizme ve yeniliklere yaklaşımı
2. Yerel halkın doğal ve kültürel kaynaklar hakkında farkındalık düzeyi

Katılımcıların kırsal turizme ve yeniliklere yaklaşımının anlaşılması için yöneltilen sorulara;

“...Köyümüzde başta çiftçilik olmak üzere gelişsin isterim. Köy halkı misafirperverdir dışarıdan gelen insanları yedirir içirir gezdirir. Devlet destek verirse köyümüzde turizm gelişecektir.” (İsmail, 96)

“...Köy içinde yapılp eşe dosta ikram edilen yöresel ürünler (tirşik çorbası, tarhana, kiraz reçeli vs.) büyük pazarlar kurulup satılabilir. Köy halkı yeniliklere çok açıktır ve turizmin gelişmesi için de her şeyi yapacaklardır.” (Durdu, 59)

“...Köyün içinde kırsal turizm kapsamında birçok şey yapılabilir: Yöresel ürünler yapılp satılabilir. Köy kahvaltısı, apart oteller vs. gibi organizasyonlara ev sahipliği yapabiliriz. Köy halkı sıcakkanlıdır ve gelecek olan turistleri rahatlıkla ağırlayabilir.” (Mustafa, 56)

“...Ben doğduğumdan beri burada yaşıyorum. Köyümüz doğal ve kültürel güzelliklere sahiptir. Köy halkı da kırsal turizmin gelişmesi için elinden geleni yapacaktır. Ancak öncelikle yerel yetkililerin destek vermesi gerekir.” (Adnan, 50)

“...Köyümüze turist gelsin isterim. Ayrıca turistlere hizmet edecek gücümüz ve potansiyelimiz de var. Zaten burada yaşayan insanlar yeniliklere açıktır. Yerel yetkililerin desteği ile köyümüz dışarıdan gelenlere tanıtılabilir.” (Âdem, 54)

“...Şu anda köyümüzde turizmi destekleyecek şartlar mevcut değil. Bende dahil bu konuda insanlarımızın aydınlatılması gerekiyor. Eğitim ve seminerler verilirse seve seve katılırım.” (Osman, 61)

“...Bizim köyümüzde dışarıdan gelen insanlara sıcak bakıyoruz ancak kendi içimizde çok birlik beraberlik yoktur. Köyümüzde yaz aylarında yaylacılık faaliyeti yapılıyor. Ayrıca kiraz, tirşik, erik, buğday, mısır gibi ürünlerin tarımı yapılmaktadır. Yerel halk girişimci olursa turizme kazandırılacak potansiyelde çok fazla ürünümüz var.” (Seren, 27)

“...Köyümüzde turizmin önünü açacak şartlar mevcut değil ancak desteklendiği takdirde yöre halkı da elinden geleni yapacaktır. Çokak'ın dışarıya tanıtılması için bende üzerime düşen görevi yaparım.” (Ayşe, 52)

“...Yerel yetkililer gerekli desteği verir ise köyümüzün turizm anlamında gelişeceğini düşünüyorum. Ayrıca köyün temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık faaliyetine devlet desteği verilmelidir. Köy halkı bir iş verildiğinde yapabilecek durumdadır. Aslında yeterli iş gücü potansiyeli köyümüzde vardır.” (Gülnaz, 58)

Şeklinde cevaplar alınmıştır. Katılımcıların neredeyse tamamı kırsal turizmin gelişmesi için ellerinden geleni yapacaklarını ve yeniliklere açık olduklarını söylemişlerdir. Yörede turizmin gelişmesi halinde insanların doğaya daha duyarlı olacaklarını ve farkındalıklarının artacağını ifade

etmişlerdir. Ayrıca dikkat edilirse yöre bir mahalle statüsünde olmuş olmasına rağmen kırsal mekân olgusu içerisinde yerel halk hala köy kavramını kullanmaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu turizm kapsamında evlerini pansiyon olarak açmak istemediklerini ifade etmiştir. Bu konuda olumsuz düşüncelerinin nedeni sorgulandığında ise yaşadıkları evin ancak kendilerine yetecek kadar olmasından kaynaklanmaktadır. Katılımcılar bu sorunun küçük tek katlı butik oteller ve bahçeli tarım yapılabilecek küçük bungalovlar inşa edilerek giderilebileceğine değinmişlerdir.

Katılımcılar kırsal turizmin gelişmesi ve yöreye ekonomik katkı sağlaması için yöresel ürünlerin satışının yapıldığı pazarların kurulması gerektiğini ve bu pazarlarda yörenin coğrafi işaretli ürünleri olan tırşik çorbası ve andız pekmezi gibi ürünlerin satışının yapılabileceğini söylemişlerdir. Çokak'ın zengin mutfak kültürü yöresel pazarlarda yerini alarak bölgeyi bilmeyen insanların merak duygusuna hitap edebilir.

Katılımcıların doğal ve kültürel kaynaklar hakkındaki farkındalıklarının öğrenilmesi için yöneltilen sorulara:

“...Köyümüzün havası, doğası, piknik alanları çok güzeldir. Yaz aylarında Acıelma, Bozsöğüt, Çataloluk, Topaktaş gibi yayla alanlarına çıkar burada piknik yaparız. Ayrıca Çokak'ın sosyal hayatı diğer köylere göre daha yüksektir.” (İsmail, 96)

“...Köyümüzün yükseltisi fazla olduğundan yayla özelliği bulunmaktadır. Bu sebeple yaz aylarında buraya yaylacılığa gelen çok fazla insan vardır. Köyün içinden kesiş suyu geçmekte ve Andırın'ın güneyinde Aslantaş Barajına dökülmektedir. Köyde çok fazla bilinmeyen küçük mağaralar vardır. Ayrıca köyümüzde bakkal, züccaciye, kıraathane, fırın, kasap gibi dükkânlar mevcut olup aradığımız her şeye ulaşabildiğimizden ilçe merkezine pek gitmiyoruz” (Durdu, 59)

“...Köyümüzün havası çok temizdir ve su kaynaklarımız boldur. Köyün içinde nerdeyse adım başı çeşmelerimiz vardır. Kültürel olarak ise yöremizin insanları çok cana yakın ve misafirperverdir. Dışarıdan gelenlere karşı çok sıcakkanlı olup yardımseverlerdir.” (Mustafa, 56)

“...Yöremizin doğası çok güzeldir. Yeşilliği ve suyu boldur. Köyümüzde yaylacılık faaliyeti yoğun olarak yapılıyor. Eskiden Osmanlı Nahiyesi olan köyümüz birçok yönden diğer çevre köylerden daha önde gelmektedir.” (Adnan, 50)

“...Köyümüzün yemyeşil doğası, tertemiz havası ve buz gibi suyumuz vardır. Her türlü meyve sebze yetiştirilir. Yükseltisi de fazla olduğundan yaz ayları çok serin geçer. Köy halkı da dışarıdan gelenlere karşı misafirperverdir. Ayrıca diğer çevre köylerde bakkal, manav, fırın gibi dükkânlar yokken bizim köyümüzde mevcuttur.” (Âdem, 54)

“...Köyümüzün ormanları, suyu, piknik alanları ve yayla alanları çok güzeldir. Havası da çok temizdir. Yazın merkezde gürültü ve sıcak havadan bunalan insanlar buraya dinlenmek için geliyor. Yöre halkı iletişim kurmayı sevdiğinden gelen ziyaretçilerin güzel vakit geçirmelerini sağlarlar.” (Osman, 61)

“...Çokak'ın doğal güzelliği fazladır. Havası, suyu, doğası bambaşkadır. Çeşmelerimiz, yaylalarımız ve çampınarımız vardır. Yörenin insanları çampınarında piknik yapıp hoşça vakit geçirir. Bu alanlara sahip çıkılıp korunması gerekmektedir. Aksi halde tahrip olup gidecektir. Ayrıca köy halkı yedirmeyi içirmeyi çok sever. Gelen misafirlere karşı sıcakkanlıyızdır.” (Seren, 27)

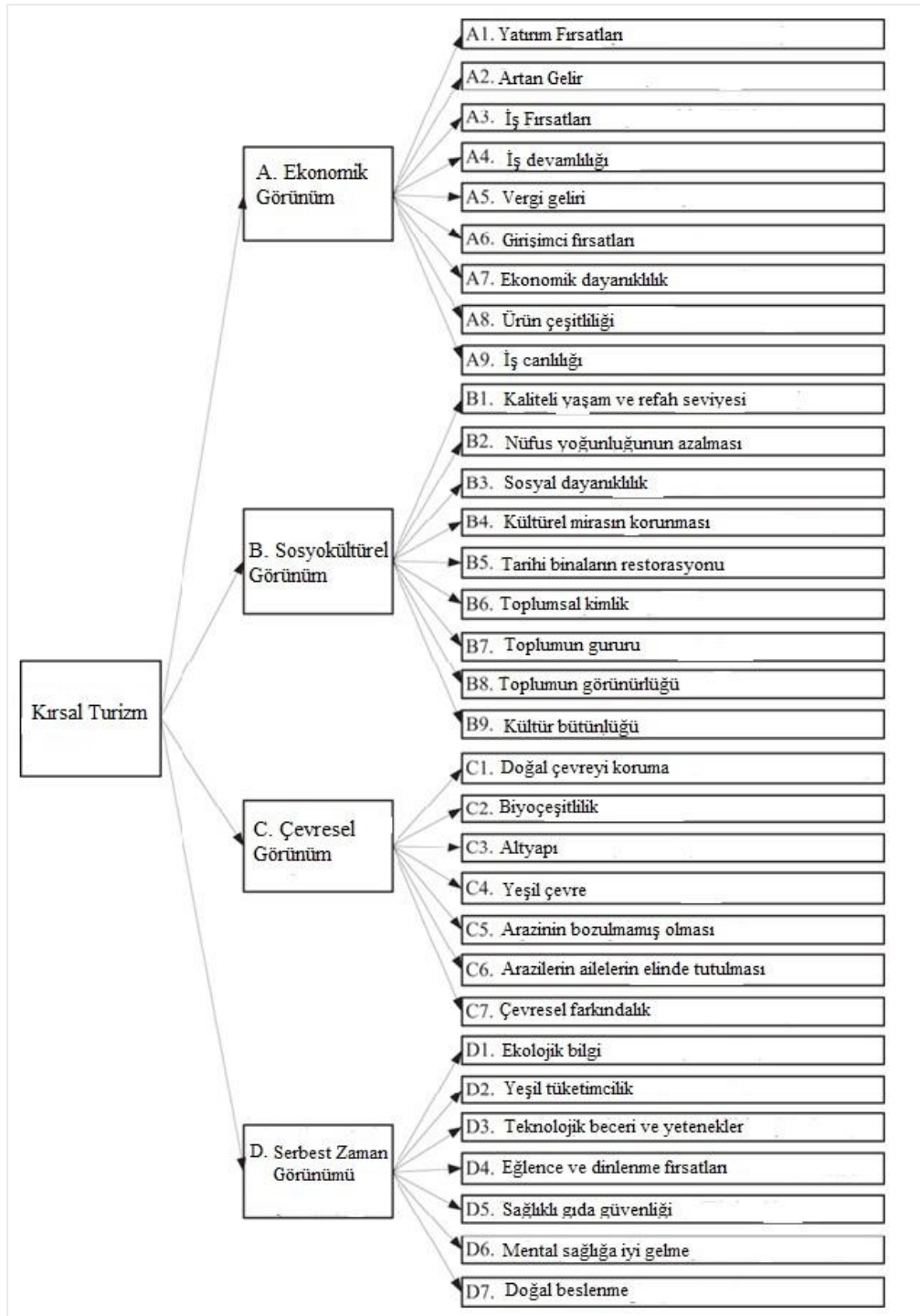
“...Yöremizin doğal kaynakları olarak ormanı ve suyu vardır. İklimi de çok güzeldir. Ancak son zamanlarda temiz ve dikkatli kullanılmıyor. Bu durum biraz da yaylacılardan kaynaklanmaktadır. Doğal kaynaklarımızın devlet kontrolünde kullanımı sağlanmalıdır. Ayrıca köy evlerinin mimari yapısı da güzeldir.” (Ayşe, 52)

“...Köyümüzün iklimi ve suyu çok güzeldir. Yazın yaylacılar geliyor ve tarım alanları üzerine yerleşiyorlar. Buralar maalesef bozuluyor. Ormanlarımızın ve tarım alanlarının korunmasını istiyorum. Köyde kültürel kaynak olarak aklıma çeşmeler ve taş evler geliyor. Çokak'ın genel olarak güzel bir manzarası vardır.” (Gülnaz, 58)

Çokak'ın doğal ve kültürel kaynaklarının neler olduğu sorulduğunda; doğasının büyüleyici güzellikte olduğundan, ormanları ve su kaynaklarının bolluğundan bahsedilmiştir. Yaylaları, pınarları ve piknik alanlarının mevcut olduğu, yöre halkın bu alanlarda hoşça vakit geçirdiği bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcılar yörelerinde sayfiye yaylacılık faaliyetinin yoğun olarak yapıldığını ve yerel halkın dışarıdan gelen insanlara karşı çok misafirperver davrandığını vurgulamışlardır.

Katılımcıların kırsal turizm potansiyeline doğal kaynakların korunması gerektiği ve kaynakların bilinçli kullanımı boyutunda baktığı anlaşılmaktadır. Son yıllarda yaylacıların yoğunluk kazanmasıyla çöplerin arttığı ve doğal çevrenin tahrip olduğu algısının oluştuğu görülmektedir. Bazı katılımcılar ise farklı bir bakış açısıyla duruma yaklaşarak kırsal turizmin gelişmesi neticesinde yörede yetiştirilen tarımsal ürünlere daha fazla talep oluşacağı, bu nedenle de daha fazla ürün yetiştirileceğini, böylece işlenen bağ ve tarla sayısının artabileceğini ifade etmektedir. Yöre halkı kırsal turizmin tarım alanlarının amaç doğrultusunda kullanımının artabileceğini düşünmektedir. Görüşülen kişiler Çokak'ı en iyi biçimde geleceğe taşıyabilmek için “turizm” “tarımsal üretim” ve “yaylacılık” gibi üç ekonomik sektörün önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Yörenin gelişmesi için kırsal turizme yönelik çalışmalar yapılmalı ve tarımda kooperatifleşmeye gidilmelidir.

Görüşmecilere göre, Çokak'ın doğal güzellikleri ve yerel kültürü kırsal turizm açısından cazip bir destinasyon merkezi haline gelebilir. Kırsal turizm görünümünü dört başlık altında inceleyen ve bütünsel olarak değerlendiren görüşmeciler, sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik ve serbest olarak geçirilen zamanın çok önemli olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin, yerel festivaller ve etkinlikler, köyün kültürel mirasını tanıtmak ve yönetmek için etkili bir yöntem olarak görülmüştür. Kırsal turizmin gelişimi için yerel halkın tutumları ve katılımları kritik bir öneme sahip olup, destekleyici tutumlarının olduğu görülmüştür (Şekil 2).

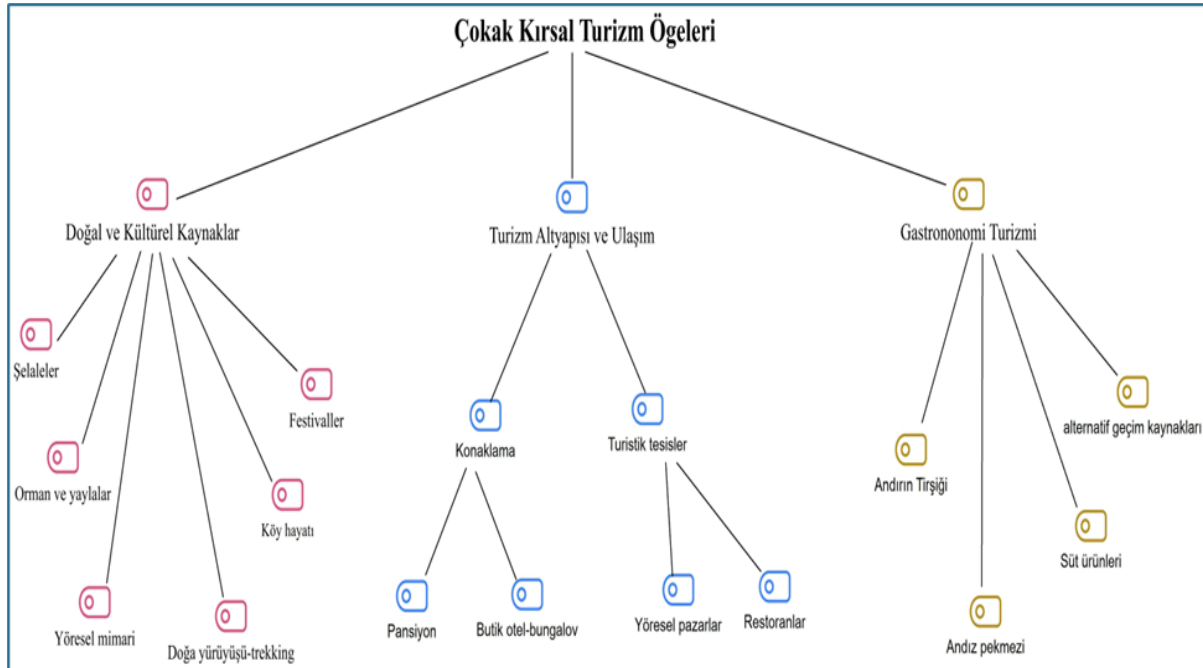
Şekil 2. Çokak'ın kırsal turizm görünümü

Kırsal turizm yörenin kalkınmasına ekonomik anlamda katkı sağlamasıyla birlikte çevresel ve sosyo-kültürel etkileri de bir o kadar önem arz etmektedir. Çokak'da kırsal turizmin gelişmesiyle sosyokültürel, ekonomik ve çevresel görünüm de değişecektir. Turizmle ilgili yapılan bütün planlama çalışmalarında ekonomik-çevre ilişkisine dikkat edilmiştir (Şekil 2). Kırsal turizmde bugünü ve geleceği hesaba katarak ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerin ele alınması önemlidir. Bu üç boyut arasında dengenin kurulması, kırsal turizmin gelişimi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için gereklidir (United Nations Environment Programme & World Tourism Organization, 2005, s. 11-12).

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutulmuş ve kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Verilerin kodlanması ve analizinde fenomenolojik

analiz deseni kullanılmıştır. İçerik analizlerinin yapılması, verilerin çözümlenmesi ve kodlanmasında MAXQDA 24.5 programından faydalanılmıştır. Analiz sonuçları, “Çokak ’ta Kırsal Turizm” ana teması etrafında yapılandırılmıştır. Bu tema altında belirlenen kategoriler ve alt kodlar, araştırmanın derinlemesine bir anlayış sunmasını sağlamıştır. Kategoriler ve alt kodlar, kırsal turizm öğelerinin turizm üzerindeki etkilerini ve yerel halkın bu konudaki algılarını incelemek amacıyla oluşturulmuştur.

Görüşmecilere göre; Çokak’ın kırsal turizm öğeleri üç başlık altında toplanmaktadır. Birinci sırada gelen doğal ve kültürel kaynaklar arasında su kaynakları, şelaleler, orman ve yaylalar, doğa yürüyüşü, köy hayatı, festivaller, yöresel mimari gelmektedir. Turizm altyapısı ve ulaşım başlığı altında konaklama ve turistik tesisler yer almaktadır. Konaklama denildiğinde görüşmeciler, pansiyonların ve butik otellerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca yöresel pazarların kurulması ve restoranların açılması turistik tesisler başlığı altında değerlendirilmiştir. Çokak’ın coğrafi işaret tescilli ürünleri olan andız pekmezi ve andırın tırşığı gastronomi turizmi alanında değerlendirilerek ekonomik kazanç kaynağı olabilir (Şekil 3).

Şekil 3. Çokak’ın kırsal turizm öğeleri teması

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çokak coğrafyası, yerleşim dokusu, havası, geleneksel taş evleri ve yaylaları ile tipik bir kırsal yerleşmedir. Günümüzde hem kendisine bağlı çekiciliklerden hem de kırsala yönelişin artmasıyla popülerlik kazanarak yüksek talep görmeye başlamıştır. Çokak, doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi ve kültürel kaynaklara da sahip bir kırsal alandır. Kırsal turizm potansiyeli yüksek olan Çokak’ın tarihi ve kültürel kaynaklarının tanıtılması ve kırsal turizm faaliyetlerinin yaygınlaştırılması bölgenin turist ve günübirlikçi sayısının artmasına, aynı zamanda yörenin ekonomik olarak kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Çalışma alanını oluşturan Çokak’ın yaylaları, gölleri ve mağaraları gibi doğal kaynakları yaban hayatı gözlemleme, bitki inceleme, tırmanma, kamp ve karavan gibi birçok kırsal turizm aktivitesine ev sahipliği yapabilir. Uçar vd. (2017)’nin kırsal turizm ve kırsal kalkınma adlı çalışmalarında kırsal turizmin gelişimini hızlandıran faktörlerin başında bu turizm çeşidinin diğer turizm çeşitlerinden daha farklı ve çeşitli aktiviteler sunması gelmektedir söylemi bu çalışmada geçen ifadeleri destekler niteliktedir.

Çokak’da yapılan arazi çalışmaları neticesinde kırsal turizmin gelişmesinin geçim kaynaklarının kısıtlı olduğu yörenin kalkınmasına büyük katkı sağlayacağı öngörülmüştür. Bu sebeple turizmin daha çok tarım, hayvancılık ve ormancılık faaliyetleriyle geçimini sağlayan yerel halka istihdam

sağlayacağı açıktır. Birçok kırsal turizm etkinlikleri için potansiyel barındıran yöre, turizm kaynaklarının etkin kullanılmasıyla gelişecektir.

Yörede kırsal turizm yerel halk için bir çıkış kapısı ve aynı zamanda ekonomik refahı artırıcı bir unsur olarak görülmektedir. Özellikle kadınların yöresel ürün pazarlarında ürettikleri ürünleri satmasıyla kadın istihdamının artacağı ve yöre halkının kadın istihdamının artmasına da sıcak baktığı anlaşılmaktadır. Kızılırmak vd. (2014)'nin yöresel mutfağın kırsal turizm işletmelerinde uygulanması adlı çalışmalarında yemek kültürünün kırsal turizmde önemli bir yere sahip olduğu ve bu önemin çeşitli boyutlarda meydana geldiğine değinilmiştir. Ayrıca yöreyi ziyaret eden turistlerin yöresel olarak üretilen, yerel yiyecekleri tüketmesiyle ekonomik anlamda katkı sağlayacağına vurgu yapılmış ve bu ifadeleriyle çalışmamızı desteklemektedir.

Yerel halk Çokak'da kırsal turizmin gelişmesi ile sosyalliğin artacağını, kültürlerarası alışverişin gelişeceğini ve ekonomik seviyenin iyileşeceğini düşünmektedir. Bir kısmı kırsal turizmin gelişmesiyle çevre bilinci ve farkındalığının da artacağını belirtmiştir. Katılımcıların turizme doğal kaynakların korunması ve bilinçli kullanım boyutunda baktığı anlaşılmaktadır.

Ünal ve Yücel (2018)'in çalışmalarında katılımcıların yarıdan fazlasının kırsal turizmin gelişmesiyle ziyaretçi sayısının artacağını ve bu sebepten tarihi dokunun bozularak çevre kirliliğinin oluşacağını düşünmektedir. Çalışma da yerel halkın en çok şikâyet ettiği konunun yaz aylarında gelen yaylacıların çevre kirliliğine sebebiyet vermesi olarak saptanmıştır. Buraya gelen ziyaretçilerin çöplerini bırakması yerel halk için tek şikâyet konusunu oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kırsal turizm adına ekosistem korunmalı ve çevre kirliliğinin oluşmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Yöre halkının bir kısmı ise köyün tanıtım ve reklam eksikliğinden bahsetmiştir. Bu nedenle yörenin bilinirliğinin artabilmesi için yerel yönetimler tarafından reklam ve tanıtım çalışmaları yapılmalıdır. Yörede yol, elektrik, su ve doğalgaz gibi altyapı sıkıntıları başlıca problemleri oluşturmaktadır. Özellikle kış aylarında elektriklerin kesildiği ve suların donduğu, internetin çoğu zaman çekmediği belirtilmiştir. Arazi gezileri sırasında köylere giden yolların asfaltsız ve bozuk olduğu saptanmıştır. Bu nedenle yöredeki yollara gerekli altyapı ve iyileştirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Tuna (2020) çalışmasında Muğla'da kırsal turizme halkın eğitimiyle başlanması gerektiğine ve yerel örgütlerin kurularak çok yönlü tanıtımın gerçekleştirilmesinin önemli olduğuna değinmiştir. Çalışmada yöre halkının kırsal turizm kapsamında istekleri de değerlendirilerek, çeşitli eğitimler verilmeli ve yapılacak projelerin yörenin ihtiyaçları ve potansiyelleri doğrultusunda daha iyi şekilde yürütülmesi sağlanmalıdır.

Yerel öğelerin korunması ve bilinçli kullanılması dışında katılımcıların bir kısmı, kırsal turizmin gelişmesi neticesinde yörede yetiştirilen tarımsal ürünlere daha fazla talep oluşacağını, bu nedenle de daha fazla ürün yetiştirileceği ve böylece işlenen bağ ve tarla sayısının artabileceğini ifade etmektedir. Yöre halkı kırsal turizm sayesinde yöreye gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına tarım alanlarının amaç doğrultusunda kullanımının sağlanabileceğini düşünmektedir. Ayrıca yöresel ürün pazarlarının daha iyi şekilde organize edilerek planlı bir şekilde yürütülmesi özellikle kadın istihdamına katkı sağlayacak, bu da hane gelirini arttıracaktır. Özellikle yöreye özgü olan Tırşik Çorbası ve Andız Pekmezi gibi coğrafi işaretli ürünler daha fazla tanıtılmalı ve pazarlanmalıdır. Yörede düzenlenecek festivallere ulusal ve uluslararası düzeyde katılım sağlanması için paydaşlar düzeyinde çalışmalar yapılmalıdır. Çukur ve Kızılaslan (2018)'in Milas ilçesinde zeytin hasat şenliğinin kırsal turizme katkısı adlı çalışmalarında kırsal festivallerin kırsal turizm için önemli olduğuna ve festivale konu olan faaliyeti ön plana çıkardığına değinerek çalışmamızla benzer ifadeleri vurgulamışlardır.

Turizmin üç temel unsurundan biri konaklamadır. Bu nedenle yöre halkının evleri çevreyi tahrip etmeden pansiyon haline dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bu sorunun önüne küçük butik oteller yapılarak geçilebilir. Yerel halkın desteğiyle kahvaltı ve yemek sunulabilecek mekânlar oluşturulabilir. Bu mekânların etrafına açılan stantlarda yöreye özgü ürün satışları yapılmalıdır. Örneğin tarhana, tırşik çorbası, andız pekmezi, kiraz, domates, biber ve süt ürünleri gibi yöreye özgü ürünlerin kurulacak stantlarda satışı gerçekleştirilebilir. Bu konuda Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)'nin kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi

tedbiri kapsamında yerel ürünler ve mikro işletmelerin ekonomik gelişiminin desteklenmesini sağlayan projeleri dâhilinde Çokak'ın kırsal turizminin geliştirilmesi için ekonomik destek verilebilir.

Çokak gün geçtikte genç nüfusunu kaybederek göç vermektedir. Bu durumun önüne geçebilmek adına gençlerin turizm sektörüne yönlendirilmesi, çeşitli eğitimlerle donanımlı hale getirilmesi etkili olacaktır. Özellikle kadın ve gençler için plan ve projelerin yapılması gerekmektedir. Yörede kooperatifleşme olayı yaygınlaştırılmalıdır. Çokak yerleşkesi yerel halk, yerel yönetimler ve turistlerin kaliteli etkileşimleri sayesinde sahip olduğu kırsal turizm potansiyelinin kullanılabileceği, istihdamın arttırılabileceği kırsal bir mekân olarak değerlendirilebilecektir.

KAYNAKLAR

- Alyakut, Ö., Üzümcü, Polat, T., & Akpulat, A. N. (2023). *Kültür turizmi ekseninde yaratıcı turizm*, 2. Baskı. Pegem Yayıncılık.
- Aziz, A. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Nobel.
- Baykal, F., Ataberk, E. (2020). Kozbeyli'de (Foça/İzmir) kırsal turizmin geliştirilmesi hakkında yerel halkın görüşleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29 (1), 1-17.
- Çeken, H. (2016). *Sürdürülebilir turizm (temel kavramlar ve ilkeler)*. Detay Yayıncılık.
- Çuhadar, Y. (2019). Swot analizi ile Osmaneli ilçesinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4, 1-10.
- Çukur, T., & Kızılaslan, N. (2018). Milâs ilçesinde zeytin hasat şenliğinin kırsal turizme katkısı. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 2, 233-241.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (S. B. Demir, Çev.) Eğiten Kitap.
- Karademir, N., Nacar, Ş., & Bilinir, Ş. (2020). Andırın ilçesinde (Kahramanmaraş) arazi kullanımının yükselti basamaklarına göre değişimi. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 668-688.
- Kızılırmak, İ., Albayrak, A., & Küçükali, S. (2014). Yöresel mutfağın kırsal turizm işletmelerinde uygulanması: Uzungöl örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4 (1), 75-83.
- McGahey, D., Davies, J., Hagelberg, N., & Ouedraogo, R. (2017). Pastoralisme et economie verte-un lien naturel? Etat des lieux, défis et implications en matière de politique. UICN et PNUE.
- Ntassiou, K., Doukas, I. D. & Papadopoulos, I. (2016). On the study, modernisation, support and promotion of transhumance, through a dedicated web-gis, *Int. J. Sustainable Agricultural Management and Informatics*, 2 (2/3/4), 193-205.
- Özgüç, N. (2017). *Turizm coğrafyası özellikler ve bölgeler*. 9. Baskı. Çantay Kitabevi.
- Öztürk, Y., & Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Sayın, C., Mencet, M.N. & Taşcıoğlu, Y. (2010). Bölgesel kalkınmada etkisi olan unsurların katılımcı gzft analizi ile belirlenmesi: Antalya ili Döşemealtı ilçesi örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 31-39.
- Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, 1-11.
- Soykan, F. (2004). Bir turizm coğrafyası araştırması: kırsal alanların turizm potansiyelinin saptanması ve Şirince köyüne uygulanması. *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*: 122.
- Schmidt, F. (2013). Benchmarking de l'agritourisme en autriche, allemagne, france et suisse. travail de bachelor. *Haute Ecole de Gestion et Tourisme*, Sierre, Suisse.
- Tarım ve kırsal kalkınmayı destekleme kurumu (TKDK). (2013). Kırsal turizm. Erişim Tarihi: 08.11.2023, <https://www.tdk.gov.tr/>.

- Tekin, F. Ö. (2016). Alternatif bir turizm türü olarak yayla turizmi ve bozkır ilçesinin potansiyelinin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları*: 9, <https://www.researchgate.net/publication/313968510>.
- Tuna, M. (2020). *Köylülüğe bağlı tarımın krizine karşı alternatif bir kırsal kalkınma stratejisi olarak kırsal turizm (Muğla örneği)*. 2. Baskı. Detay Yayıncılık.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (Erişim Tarihi: 15.01.2025, <https://data.tuik.gov.tr/>).
- United nations environment programme & world tourism organization. (2005). Making tourism more sustainable: a guide for policy makers. Erişim Tarihi: 11.09.2023, <https://iucn2.cnr.ncsu.edu/imag es/f/f6/T20506>
- Uçar, M., Çeken, H., & Ökten, Ş. (2017). *Kırsal turizm ve kırsal kalkınma (Fethiye örneği)*, 2. Baskı. Detay Yayıncılık.
- Ünal, Ç., & Yücel, B. (2018). Kırsal turizmin geliştirilmesi ve yönetilmesinde yerel halkın algı ve tutumları: ödemiş/birgi örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 39, 113-130.

Extended Abstract

Tourism has emerged as a sector of significant social, political, and economic importance, engaging large populations worldwide. One of its key attributes is its ability to meet diverse human needs. Çokak, with its natural beauty, clean air, forests, resort plateaus, lakes, springs, hiking trails, cultural heritage, and geographically registered local products, presents strong potential for rural tourism. As a rural settlement, Çokak attracts visitors, particularly in the summer months, offering an escape from excessive humidity, heat, and work-related stress. The region's diverse natural and cultural assets provide ample opportunities for the expansion of rural tourism. Rural tourism is often considered a viable solution for regions like Çokak, which boast rich natural and cultural attractions yet face challenges such as population decline due to out-migration and the decline of traditional agriculture. In developing rural tourism, it is essential to evaluate its economic, social, and environmental impacts while considering both present and future sustainability. This study aims to assess the rural tourism potential of Çokak, a rural neighborhood in the Andırın district of Kahramanmaraş, by examining the perspectives of the local community and raising awareness about rural tourism opportunities. To analyze the current situation, a qualitative research approach was adopted, utilizing the semi-structured interview technique. Face-to-face interviews were conducted with nine stakeholders in Çokak to gather insights. The collected data were analyzed using content analysis, and coding was carried out following a phenomenological analysis design. The MAXQDA 24.5 software was used to conduct content analysis, process data, and perform coding. The analysis was structured around the central theme of "Rural Tourism in Çokak." Subcategories and codes were identified under this theme to provide an in-depth understanding of how rural tourism elements influence tourism development and how the local community perceives these elements. The findings were further analyzed through content coding, tabulation, and spatial mapping using ArcMap software. Findings and Local Perspectives on Rural Tourism: The study revealed that local residents are open to rural tourism and innovative developments. Participants emphasized the importance of establishing local markets to promote economic contributions to the region. They suggested that these markets could offer regional delicacies such as tirşik soup and oath molasses, which are geographically indicated products, attracting visitors unfamiliar with the area. Additionally, Çokak's rich culinary heritage was highlighted as a potential draw for tourists seeking authentic food experiences. Participants also noted that seasonal transhumance (yayla tourism) is widely practiced in the region and that local residents are highly hospitable toward visitors. However, they expressed concerns about the environmental impact of increasing visitor numbers, particularly regarding waste accumulation and perceived degradation of the natural environment. Based on the interviews, the key rural tourism components of Çokak were classified into three main categories: 1) Natural and Cultural Resources – This includes water sources, waterfalls, forests, highlands, nature trails, village life, festivals, and traditional architecture. 2) Tourism Infrastructure and Transportation – Participants highlighted the need for improved accommodation and tourist facilities. Specifically, they expressed a preference for guesthouses and boutique hotels over large-scale tourism infrastructure. 3) Economic and Social Impacts – While locals supported the establishment of restaurants and local markets, the majority did not favor converting their homes into guesthouses, citing space limitations. Instead, they suggested building small boutique hotels and bungalows with agricultural activities, ensuring a sustainable tourism model. Challenges and Opportunities in Rural Tourism Development: A significant finding of the study is that Çokak's geographically registered products, such as andız pekmezi (wild cedar molasses) and andırın tirşığı (a traditional dish), could serve as economic drivers through gastronomy tourism. Participants viewed rural tourism as a means to protect natural resources and promote their sustainable use. They emphasized that Çokak's unique landscapes—including plateaus, lakes, and caves—offer opportunities for a wide range of rural

tourism activities, such as wildlife observation, botanical exploration, hiking and climbing, camping and caravan tourism. Residents believe that rural tourism development would enhance social interactions, facilitate intercultural exchange, and improve economic conditions. However, accommodation remains a key challenge. As one of the three essential components of tourism, suitable lodging options must be provided. While most residents were unwilling to convert their homes into guesthouses, they supported the idea of constructing small, eco-friendly boutique hotels and bungalows to accommodate visitors. Economic Impact and Agricultural Development: Some participants highlighted a potential indirect benefit of rural tourism—increased demand for local agricultural products. They suggested that as rural tourism expands, local farmers will be encouraged to cultivate more land, increasing agricultural production. This could lead to the revitalization of vineyards and farmlands, further boosting the rural economy. According to the interviewees, three key economic sectors are crucial for Çökak's sustainable development: Tourism, Agricultural production and Transhumance activities. To support rural tourism growth, participants recommended establishing agricultural cooperatives and seeking financial aid from institutions such as the Agriculture and Rural Development Support Institution (TKDK). Funding opportunities could help support projects aimed at local product development and micro-enterprise growth. Future Prospects and Policy Recommendations: A major challenge facing Çökak is youth migration to urban centers, which threatens the sustainability of local industries. To counter this trend, participants proposed encouraging young people to enter the tourism sector by offering attractive employment opportunities and organizing vocational training programs. Additionally, targeted policies should be developed to support women and young entrepreneurs in the rural tourism sector. In conclusion, the findings suggest that while Çökak possesses strong rural tourism potential, strategic efforts are needed to preserve natural resources, improve infrastructure, and support local entrepreneurship. By implementing sustainable tourism initiatives, protecting cultural and environmental assets, and promoting local economic development, Çökak can establish itself as a successful rural tourism destination.